Copernico Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa

DAS STATUTENPROJEKT AUS PERSPEKTIVE DER UKRAINISCHEN RECHTSWISSENSCHAFT

Aufsatz, einsprachiges Dokument

Ukrainer im Polen der Zwischenkriegszeit

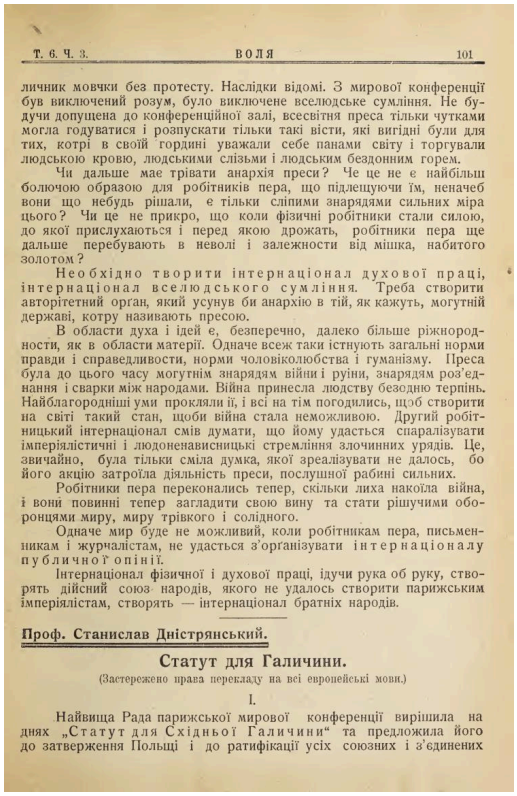

Т. 6. Ч. 3. ВОЛЯ 101

личник мовчки без протесту. Наслідки відомі. З мирової конференції був виключений розум, було виключене вселюдське сумління. Не будучи допущена до конференційної залі, всесвітня преса тільки чутками могла годуватися і розпускати тільки такі вісти, які вигідні були для тих, котрі в своїй гордині уважали себе панами світу і торгували людською кровю, людськими слізьми і людським бездонним горем.

Чи дальше має трівати анархія преси? Че це не є найбільш болючою образою для робітників пера, що підлещуючи їм, неначеб вони що небудь рішали, є тільки сліпими знарядями сильних міра цього? Чи це не прикро, що коли фізичні робітники стали силою, до якої прислухаються і перед якою дрожать, робітники пера ще дальше перебувають в неволі і залежности від мішка, набитого золотом?

Необхідно творити інтернаціонал духової праці, інтернаціонал вселюдського сумління. Треба створити авторітетний орґан, який усунув би анархію в тій, як кажуть, могутній державі, котру називають пресою.

В области духа і ідей є, безперечно, далеко більше ріжнородности, як в области матерії. Одначе всеж таки істнують загальні норми правди і справедливости, норми чоловіколюбства і гуманізму. Преса була до цього часу могутнім знарядям війни і руїни, знарядям роз'єднання і сварки між народами. Війна принесла людству безодню терпінь. Найблагородніші уми прокляли її, і всі на тім погодились, щоб створити на світі такий стан, щоби війна стала неможливою. Другий робітницький інтернаціонал смів думати, що йому удасться спаралізувати імперіялістичні і людоненависницькі стремління злочинних урядів. Це, звичайно, була тільки сміла думка, якої зреалізувати не далось, бо його акцію затроїла діяльність преси, послушної рабині сильних.

Робітники пера переконались тепер, скільки лиха накоїла війна, і вони повинні тепер загладити свою вину та стати рішучими оборонцями миру, миру трівкого і солідного.

Одначе мир буде не можливий, коли робітникам пера, письменникам і журналістам, не удасться з'орґанізувати інтернаціоналу публичної опінії.

Інтернаціонал фізичної і духової праці, ідучи рука об руку, створять дійсний союз народів, якого не удалось створити парижським імперіялістам, створять — інтернаціонал братніх народів.

Проф. Станислав Дністрянський.

Статут для Галичини.

(Застережено права перекладу на всі европейські мови.)

I.

Найвища Рада парижської мирової конференції вирішила на днях „Статут для Східньої Галичини" та предложила його до затверження Польщі і до ратифікації усіх союзних і з'єдинених

Bildnachweis: Die erste Seite aus einem Aufsatz über das Statutenprojekt aus Perspektive der ukrainischen Rechtswissenschaft. Stanislav Dnistrjans'kyj / Wikimedia Commons, CC0 1.0

Download des Digitalisats

Zur englischen Sprachfassung: https://www.copernico.eu/en/link/68aed273d12d44.71012822

Metadaten

Haupttitel	Статут для Галичини
Autor:in	Stanyslav Dnistrjans'kyj
Datierung	20.12.1919
Sprachen	Ukrainisch
Quelle	Statut dlja Halyčyny. In: Воля [Volja] 1, 6. S. 101-108.
Quellentyp	Aufsatz
Link	Zur Quelle bei Wikimedia Commons
Rechteinformation (historische Quelle)	Public Domain Mark 1.0

Übersetzer:in	Martin Rohde
Rechteinformation (Übersetzung)	CC BY-NC-SA 4.0
Rechteinformation (Kommentar)	CC0 1.0

Der ukrainische Rechtswissenschaftler und Verfassungstheoretiker der ZUNR, Stanislav Dnistrjans'kyj, legt seine Kritik des Statuts vor.

Transkription (Ukrainisch)

Статут для Галичини

Найвища Рада парижської мирової конференції вирішила на днях „Статут для Східньої Галичини“ та предложила його до затверження Польщі і до ратифікації усіх союзних і з'єдинених держав. Цей статут є наче доповненням сан-жерменського договору, заключеного з Австрією (арт. 40 відст. 2), тому говориться у ньому ще про "Східню" Галичину, як давнішу частину колишньої австро-угорської монархії, хоч вона не була сама про себе осібним коронним краєм. Але що тепер нема вже „Західньої“ Галичини, бо вона є без сумніву інтеґральною частиною Польської Речі Посполитої, то не можна сьогодні говорити про „Східню“ Галичину, тільки просто про „Галичину“, а то й з тої причини, що назва „Галичини і Володимирії“ вяжеться історично виключно з територією теперішньої Західньої области Української Народньої Республіки, поминувши землі Українського Закарпаття, признаного мировим договором Чесько-словацькій державі. Маючи це на увазі, називаємо згаданий статут коротко „статутом для Галичини“, та розберемо понижче історію цього статута і його подрібні постанови. Притім мусимо обмежитися на тому тексті статута, який подали польські часописи, бо досі не проголошено його урядово.

Українська Національна Рада проголосила у Львові 19. жовтня 1918. року на просторах українських земель колишньої австрійсько-угорської монархії самостійну державу. Через те перейшла Галичина з Північною Буковиною під владу Західньо-Української Народньої Республіки. Але Польща не хотіла ніколи визнати самостійної української держави на українських землях бувшої Австрії та, опираючися на свої відносини до союзних держав ще підчас всесвітної війни, зуміла придбати собі безпосередно підмогу тих держав у борбі проти визвольного руху українського народу в Галичині. Почалася війна, в якій Полякам удалося виперти українські війська щойно тоді, коли союзні держави переслали Галлєрівську армію до Польщі, та поперли змагання Поляків поживою, мундурами, обувою і муніцією. Поляки представили репрезентантам союзних держав, що українські війська в Галичині заражені большевизмом, і що лише Поляки в силі завести супокій і порядок у Галичині, хоч в українськім галицькім війську не було ніколи большевизму, та хоч влада Західньо Української Народньої Республіки завела була на усій території лад та порядок. Колиж українська армія відійшла за Збруч, рішилася Найвища Рада в Парижі передати Польщі мандат пацифікації і адміністрації Галичини. Вважаючи однак Галичину за край з мішаним населенням та знаючи, що більшість цього населення не належить до

польської тільки до української народности, Найвища Рада в Парижі не рішилася передати Галичини Польщі як інтеґральної її частини на усю будучність, тільки наразі провізорично, полишаючи останнє рішення державної приналежности плєбісцитові цілого населення Галичини. В липні 1919. р. видала вона ось який запорядок:

„Польське правління дістає повновласть, завести в Східній Галичині цивільну управу, зробивши перш усього відповідний уклад зі союзними державами, в якім то укладі слідує запоручити по можности територіяльну автономію та й політичні, віроісповідні і особисті свободи населення. Цей уклад має з політичного боку опиратися на праві до самовизначення, про яке вискажуться в останній інстанції самі мешканці Східньої Галичини. Час, коли це має наступити, означать союзні держави або такий орґан, котрому вони дадуть на це повновласть.“

[...]

У вступі зазначують головні союзні держави, що головною причиною статута є, мовляв, бажання покласти кінець конфліктові, який нищить Галичину, та що вони вважають під теперішню пору Польщу найліпше укваліфікованою державою перебрати владу в Галичині, щоби запевнити в ній свободу й порядок. Що правда, згадується у вступі також про запевнення "краєві" автономії та індивідуальних, політичних і реліґійних свобід, але лише „по можности“, та супроти ранійшого тексту попереднього запорядку Найвищої Ради з липня ц. р. не кажеться ні одним словом про принцип народнього самовизначення. Очевидно, Найвища Рада залишила на жадання польських політичних кругів і в самому тексті отцю провідну ідею, з якою приступила по точкам Вільсона до укладу подрібних постанов мирового договору. А знова-ж само признання Галичині „автономії“ стає ілюзоричним, коли зважимо, що по арт. 19 виконуючу власть буде мати ґубернатор, якого буде іменувати та якого буде міг довільно відкликати начальник Польської Держави.

I. Постанови самого статута кладуть головну вагу на те, щоби при кожній нагоді підчеркувати право Польської Держави і польського уряду до Галичини. Сюди належать отці приписи:

1. Артикул 1. передає Польщі мандат орґанізування та правління на час 25 літ.
2. У справах зовнішньої політики репрезентує Польща Галичину без обмеження. [...]
3. Над усею внутрішньою політичною управою Галичини має станути ґубернатор. Йому припаде ціла виконуюча власть (арт. 19).

[...]

Галицький ґубернатор може цілком самовільно, ділаючи у „свому власному авторитеті“,

засистувати навіть цю мінімальну "автономію", яку статут хоче буцім то признати галицькому соймові. Правда, що таке вдержання щодо богатьох випадків статутом обмежене на час одного року, але рівночасно і зазначено, що дотичні постанови галицького сойму тратять взагалі яке небудь значіння, оскільки до року не затвердять їх дві третини голосів галицького сойму.

Значить, політично залежить „автономія“, запоручена галицькому соймові, звичайно від найменшої звишки понад одну третину меншости цього сойму. Статистика населення, що виказує значну більшість української народности в Галичині, вказує рівночасно на те, що тим чинником, який числить на цю звишку, єсть польська народність в купі з Жидами, які завсе попирали всі змагання пануючої нації. Так бачимо що постанова 13. артикулу забезпечує польській меншости в Галичині навіть у всіх справах т. зв. „автономії“ рішаючий вплив.

[...]

Ґубернатор-Поляк має право завісити довільно ухвали галицького сойму в справах публичної освіти в середніх та вищих наукових заведеннях. Дотична постанова статута звучить загально. Колиб вона відносилася до польського шкільництва, то Поляки моглиб бодай покликуватися на те, що вони хотять забезпечити собі свою шкільну автономію супроти більшости галицького сойму – але ця постанова посягає безпосередно в шкільну автономію українського народу, та виключає її абсолютним veto'm польського ґубернатора Галичини. Український нарід не зможе вотувати для себе ні одної середньої та ні одної вищої школи без згоди польського ґубернатора – иншими словами: він дістане буцім-то якусь галицьку „автономію“, але не буде смів розвивати самостійно своєї культури поза обсяг народнього шкільництва – значить, він повинен і на дальше лишитися „quantité négligable“, як темне племя, без вищої, ба навіть без середньої культури, як порода „хахловъ и свинопасовъ“. Таку благодать приносить статут українській більшости населення на час 25 літ!

[...]

Übersetzung (Deutsch)

Das Statut für Galizien

Der Oberste Rat der Pariser Friedenskonferenz hat vor kurzem ein „Statut für Ostgalizien“ verabschiedet und es Polen zur Annahme und allen Alliierten und assoziierten Mächte, zur Ratifizierung vorgelegt. Dieses Statut stellt eher eine Ergänzung zu dem mit Österreich abgeschlossenen Vertrag von St. Germain (Art. 40, Abs. 2) dar, deshalb spricht man darin auch von „Ostgalizien“ als vormaligen Teil der ehemaligen Österreichisch-Ungarischen Monarchie, obwohl es sich dabei um kein separates Kronland handelte. Doch dass es jetzt kein „West-“Galizien mehr gibt, weil es sich dabei ohne Zweifel schon um einen integralen Bestandteil des polnischen Staates handelt, kann man heute nicht mehr von „Ost“-Galizien sprechen, sondern nur noch von „Galizien“, und zwar auch aus dem Grund, dass der Name „Galizien und Lodomerien“ historisch exklusiv mit dem Gebiet der heutigen Westlichen Oblast‘ der Ukrainischen Volksrepublik verbunden ist, wobei die Länder des Ukrainischen Zakarpattja [Transkarpatien, M.R.] durch den Friedensvertrag an den tschechoslowakischen Staat abgetreten wurden. Mit diesem Vorbehalt nennen wir das Statut kurz „das Statut für Galizien“, und wir werden im Folgenden die Geschichte dieses Statuts und seine und seine detaillierten Bestimmungen auseinandernehmen. Wir müssen uns jedoch auf den Text des Statuts beschränken, wie ihn polnische Zeitungen wiedergeben, da es noch nicht von der Regierung verkündet wurde.

Am 19. Oktober 1918 rief der ukrainische Nationalrat in Lemberg einen unabhängigen Staat in den ukrainischen Räumen der ehemaligen Österreichisch-Ungarischen Monarchie aus. Dadurch wurden Galizien und die Nordbukowina von der Westukrainischen Volksrepublik regiert. Doch Polen wollte nie einen unabhängigen ukrainischen Staat auf den ukrainischen Gebieten des ehemaligen Österreichs anerkennen und – vermittels seiner Beziehungen zu den alliierten Mächten während des Weltkriegs – erhielt es die direkte Unterstützung dieser Staaten im Kampf gegen die Befreiungsbewegung des ukrainischen Volkes in Galizien. Es begann ein Krieg, in dem es den Polen nur möglich war, die ukrainischen Truppen zu vertreiben, weil die alliierten Mächte die Haller‘sche Armee nach Polen schickten und die Polen mit Lebensmitteln, Uniformen, Schuhen und Munition ausstatteten. Die Polen redeten Vertretern der alliierten Mächte ein, dass die ukrainischen Truppen in Galizien mit Bolschewismus infiziert seien und dass nur die Polen im Stande seien, wieder Ruhe und Ordnung nach Galizien zu bringen, obgleich der Bolschewismus unter den ukrainischen Truppen nie verbreitet war und obwohl die Westukrainische Volksrepublik auf ihrem gesamten Territorium Recht und Ordnung eingeführt hatte.

Als sich die ukrainische Armee hinter den Zbruč zurückzog, beschloss der Oberste Rat in

Paris, Polen das Mandat zur Pazifikation und Administration Galiziens zu übergeben. Zumal der Oberste Rat in Paris Galizien für ein Land mit gemischter Bevölkerung erachteten und sich gewahr war, dass die Mehrheit dieser Bevölkerung nicht zur polnischen sondern zur ukrainischen Nation gehörte, beschloss er nicht, Galizien für die gesamte Zukunft als integralen Teil [des Staatsterritoriums, M.R.] zu übertragen, sondern einstweilen nur provisorisch, und überließ die endgültige Entscheidung über die staatliche Zugehörigkeit dem Plebiszit der gesamten Bevölkerung Galiziens. Im Juli 1919 erließ er [der Oberste Rat, M.R.] den folgenden Erlass:

„Die polnische Regierung erhielt die volle Befugnis, in Ostgalizien eine Zivilverwaltung einzurichten, nachdem sie zuerst ein entsprechendes Abkommen mit den alliierten Mächten geschlossen hatte, in dem nach Möglichkeit die territoriale Autonomie sowie die politischen, religiösen und persönlichen Freiheiten der Bevölkerung garantiert werden sollten. Das Abkommen muss von politischer Seite auf dem Selbstbestimmungsrecht beruhen, das in letzter Instanz von den Bewohnern Ostgaliziens selbst auszudrücken ist. Der Zeitpunkt, zu dem dies zu geschehen hat, legen die alliierten Mächten oder eine von ihnen beauftragte Stelle fest."

[...]

Im Vorwort erklären die tonangebenden alliierten Mächte, dass der Hauptgrund für das Statut der Wunsch ist, dem Konflikt, der Galizien erschüttert, ein Ende zu setzen, und dass sie Polen derzeit für den am besten geeigneten Staat halten, um die Macht in Galizien zu übernehmen und Freiheit und Ordnung im Land zu gewährleisten. Es ist schon richtig, dass in der Einleitung auch die Gewährleistung einer „Landes-"Autonomie und der individuellen, politischen und religiösen Freiheiten erwähnt wird, aber nur „nach Möglichkeit", und im Gegensatz zum früheren Text der vorangegangenen Verlautbarung des Obersten Rates vom Juli findet sich [im Statutenprojekt, M.R.] kein einziges Wort über das Prinzip der nationalen Selbstbestimmung. Es ist ganz offensichtlich, dass der Oberste Rat auf den Wunsch polnischer politischer Kreise diese Leitlinie ausließ, mit denen er auf Basis von Wilsons Punkten die genauen Bestimmungen des Friedensvertrags ausarbeitete. Und auch die Anerkennung der „Autonomie" Galiziens wird illusorisch, wenn wir bedenken, dass nach Artikel 19 [des Statutenprojekts, M.R.] die Exekutivgewalt dem Gouverneur übertragen würde, der vom polnischen Staatschef ernannt und der ebenso willkürlich entlassen werden könnte.

I. Die Postulate des Statuts legen großen Wert darauf, bei jedweder Gelegenheit das Anrecht des polnischen Staates und der polnischen Verwaltung auf Galizien zu unterstreichen. Das geht aus diesen Festschreibungen hervor.

1. Der Artikel 1 übergibt Polen das Mandat zur Organisation und Verwaltung für 25 Jahre.

2. In Angelegenheit der Außenpolitik repräsentiert Polen Galizien ohne Einschränkungen. [...]
3. Über der gesamten innenpolitischen Verwaltung Galiziens soll der Gouverneur stehen. Ihm wird die gesamte Exekutivgewalt zufallen (Artikel 19). [...]

Der galizische Gouverneur kann komplett eigenmächtig, handelnd aufgrund "seiner eigenen Autorität", sogar dieser minimale "Autonomie" sistieren, die das Statut dem galizischen Sejm zuerkennen will. Schon richtig, dass das Statut hinsichtlich vieler Fälle eine solche Verfügung auf ein Jahr begrenzt, aber gleichzeitig besagt es auch, dass den betreffenden Beschlüssen des galizischen Landtags überhaupt keine Bedeutung zufällt, insofern sie nicht binnen Jahresfrist mit einer Zweidrittelmehrheit der Stimmen des galizischen Landtags bestätigt werden.

Das heißt, politisch hängt die sogenannte "Autonomie", die dem galizischen Sejm gewährt wird, natürlich von dem geringsten Überschuss über einem Drittel der Minderheit dieses Sejms ab. Die Bevölkerungsstatistik, die eine deutliche Mehrheit der ukrainischen Nationalität in Galizien ausweist, zeigt gleichzeitig an, dass der [Bevölkerungs-, M.R.] Anteil, der diesen Überschuss zählt, die polnische Nationalität gemeinsam mit den Juden ist, die sich bei allen Auseinandersetzungen auf die Seite der herrschenden Nation stellen. Wir sehen also, dass die Bestimmung des Artikels 13 dafür sorgt, dass die polnische Minderheit in Galizien selbst in allen Fragen der so genannten „Autonomie“ den entscheidenden Einfluss hat.

[...]

Der polnische Gouverneur ["Gouverneur-Pole"] hat das Recht, willkürlich die Entscheidungen des galizischen Sejms zur öffentlichen Bildung in den Mittel- und Hochschuleinrichtungen aufzuheben. Der einschlägige Beschluss des Statuts klingt allgemein. Wenn er sich auf das polnische Schulwesen würde, dann hätten die Polen zumindest darauf verweisen können, dass sie ihre Schulautonomie gegen die Mehrheit des galizischen Landtags absichern wollten - aber dieses Postulat greift direkt in die Schulautonomie des ukrainischen Volkes ein und schließt diese durch die absolute Vetomacht des polnischen Gouverneurs Galiziens aus. Das ukrainische Volk wird ohne die Genehmigung des polnischen Gouverneurs keine Mittel- oder Hochschulen für sich selbst einrichten können - mit anderen Worten: es wird irgendeine Art galizische „Autonomie“ bekommen, aber nicht die Mittel haben, die eigene Kultur über den Rahmen des Volksschulwesens hinaus aufzubauen - was bedeutet, dass es weiterhin „quantite negligable“ bleiben soll, wie ein dunkler Stamm, ohne höhere oder auch nur mittlere Kultur, wie eine Rasse von „ Chochly

Chochly

Abwertender Begriff für ukrainische Bauern aus dem Russischen.

und Schweinehirten“. Diese Gnade bringt das Statut der ukrainischen Mehrheit auf 25 Jahre!

[...]

Zitation

Zitierempfehlung (historische Quelle)
Stanyslav Dnistrjans'kyj: Статут для Галичини. (20.12.1919). In: Воля [Volja] 1, 6. S. 101-108. Zitiert nach: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68aed273d12d44.71012822 (04-02-2026)

Zitierempfehlung (Übersetzung)
Stanyslav Dnistrjans'kyj: Das Statut für Galizien. (20.12.1919). Übers. von Martin Rohde: In: Copernico. Geschichte und kulturelles Erbe im östlichen Europa. URL: https://www.copernico.eu/de/link/68aed273d12d44.71012822 (04-02-2026)

Lizenz
Der Inhalt der Quelle steht unter der Lizenz Public Domain Mark 1.0, ihre Übersetzung unter der Lizenz CC BY-NC-SA 4.0 ,
Für abweichende Lizenzen und Rechte von Bildern siehe den jeweiligen Bildnachweis.
Wir bemühen uns um die Klärung aller Nutzungsrechte von digitalisierten Quellen und Abbildungen auf Copernico, gleichwohl kann es Unsicherheiten und Unklarheiten geben. Sollten Sie Rechte an einem hier gezeigten Werk haben, bitten wir darum, mit uns Kontakt aufzunehmen.